

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Til Nordmænd om en Norsk Høi-Skole

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Til Nordmænd om en Norsk Høi-Skole", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1837_580-intro-shoot-idm265.pdf (tilgået 31. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Statsborgeren

Ét bestemt blad reagerede mærkeligt nok slet ikke: Det radikalt norsk-nationale organ *Statsborgeren*, redigeret af digteren Henrik Wergeland. Bladet henvendte sig ikke mindst til et bondepublikum. Og man skulle tro, at et forslag til fremme af norsk folkelig dannelse ville blive budt særligt velkommen netop her.

Som Grundtvig knyttede også Wergeland nation og kristendom sammen, som Grundtvig var også Wergeland præget af klassisk-patriotiske ideer såvel som af moderne nationalromantik. Begge havde desuden suget til sig af indtryk fra rejser i England omkring 1830. Og begge var de stærkt engagerede i folkelig oplysning.

Men i modsætning til Grundtvig hyldede Wergeland liberale frihedsideer og betragtede Julirevolutionen i Paris 1830 med begejstring. Hjemmefra havde han medbragt en grundfæstet tillid til fornuften. Faderen, præsten Nicolai Wergeland, var en af hovedforfatterne til Eidsvoll-forfatningen, der som nævnt var præget af idealerne fra Den Franske Revolution. Med hjemmefra havde Henrik Wergeland desuden en grundfæstet national anti-danskhed og i forlængelse heraf: anti-grundtvigianisme. Et hvilket som helst skrift af Grundtvig – og vel ikke mindst et skrift om Norge – udløste derfor visse automatiske reaktioner.

* Henrik Wergelands far, Nicolai, havde i 1811 vundet en prisopgave om begrundelser for et norsk universitet med sit store værk *Mnemosyne: et Forsøg paa at besvare den af Det kongl. Selskab for Norges Vel fremsatte Opgave om et Universitet i Norge*. Værket gjorde ham uhyre populær i Norge. Universitetet i Christiania oprettedes ifølge kgl. reskript af 2. december 1811, hvilket var et af tidens store samtaleemner, men det begyndte først at fungere i 1813, under beskedne vilkår og med få studenter. Imidlertid følte Grundtvig sig stødt over Wergelands *begrundelser* for et norsk universitet, som han fandt både anti-danske og, hvad der efter Grundtvigs opfattelse var lige så slemt, rationalistiske. Grundtvig reagerede i 1812 med det lange digt *Til Dannerkongen Frederik hin Sjette paa Hans Fødselsdag den 28de Januarii 1812*. Digtet hyldede ikke mindst monarken for hans store og gode gerninger over for Norge, der skildredes i billedet af et hjælpeløst barn, opammet af den kærlige moder Danmark. Digtet var imidlertid ikke blot kongerøgelse, men navnlig polemik imod Nicolai Wergeland, og det havde hensat denne i norsk-national vrede. Han svarede 1816 med et omfattende historisk angreb på Danmark i almindelighed og Grundtvig i særdeleshed: *En sandfærdig Beretning om Danmarks politiske Forbrydelser imod Kongeriget Norge fra Aar 955 indtil 1814, eller fra Hakon Adelsteens Krig med Harald Blaatand, indtil Fredsslutningen i Kiel*. Heri fremstillede Wergeland Danmark som den rå kolonimagt, der langtfra havde opammet Norge, men tværtimod udsuget landet igennem århundreder; Grundtvig selv fremstilles som denne udbytnings apologet (Wergeland 1816, s. 115-121). Værket udløste en pennefejde, hvor Grundtvig af andre nordmænd blev både forsvaret og udsat for nye angreb (Albeck 1955, s. 138-150). Et kort svar dateret 13. maj 1817 gav Grundtvig i fortalen til *Danne-Virke*, 2, s. III f. Et upubliceret udkast til svar, formentlig fra efteråret 1816, "Om mine politiske Forbrydelser mod Norge", findes i Grundtvig-arkivet, fasc. 246.9.

Men først efter, at *Morgenbladet* den 29. august – ikke 28. august som anført i Skrondal (1929), s. 87 – havde ladet Grundtvigs 19 strofer lange frådende nidvise mod latinen og al dens væsen, *Romer-Vise*, optrykke, reagerede *Statsborgeren* den 14. september 1837 med et generelt angreb på både Grundtvig og hans norske tilhængere:

"Forbausende Yttringer af Grundtvig.

Kan noget forbause af denne Mand af hvad der er paradox og fanatisk? Det Urimelige, ja Vanvittige strømmer jo af ham, saasnt han kommer i mindste Berørelse med Religionen. Altsaa er Overskrivten mindre passende. Men det er Forbausende, at denne Mand netop i det, hvori en partiel monomanisk Galskab synes at rive ham hen, har Indflydelse paa og Anseelse som en Slags Profet hos ikke saa Faae hos Os, der lide af noget lignende, og ere forsaavidt hans Aandsbeslægtede. Just i denne Tid har man hos os hørt denne Profetrøst fremkaldt i den videnskabelige Strid mellem de klassiske Sprogs og de praktiske, saakaldte humanistiske, Videnskabers fortrinsvise Studium; og derimellem har man da i *Morgenbladet* – man veed ikke ret om fra Grundtvig selv, der vel neppe trives uden nogen Trætte eller 'aandelig Kamp' – for nylig seet et Angrebsdigt paa de gamle Sprogs Studium. At Grundtvig er vaklende i sine verdslige Anskuelse, er nu vel saa; men alligevel vil det, med Hensyn til omtalte senere Retning af hans Anskuelse, ikke være uden Interesse, om vi hidføre følgende Yttringer af ham fremsatte i hans 'Korte Begreb af Verdens Krøniken.' (See Pag. 279-81.)"

Der anføres nu fra sidstnævnte værk citater, af *Statsborgeren* redaktionelt forsynede med flere udråbstegn, hvori Grundtvig 1812 havde opstillet skarpe modsætninger mellem naturvidenskaberne på den ene side og åndsliv på den anden.

I striden mellem klassisk og moderne dannelse og mellem de klassiske sprog og de 'reale' fag fremstiller dette angreb Grundtvig som en megaloman kværlant. Og ved at fastholde Grundtvig på hans synspunkter fra 1812 lykkes det desuden at fremstille ham som videnskabelig ignorant – og dermed uskikket til at udtale

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sig om moderne folkelig oplysning. At holde Grundtvigs tidligere synspunkter op imod hans aktuelle var således en velegnet metode til - fra både højre (*Den Constitutionelle*) og venstre (*Statsborgeren*) - at reducere ham *ad absurdum*.

Også denne artikel var anonym, men forfatteren er Henrik Wergeland selv.

* Artiklen er optrykt i Wergeland (1934), s. 274.